

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

СЕРІЯ:

ІСТОРІЯ

ВИПУСК 14

ВІННИЦЯ
2008

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

СЕРІЯ:

ІСТОРІЯ

ВИПУСК 14

За матеріалами Міжнародної наукової конференції
«Національна інтелігенція в історії та культурі України»

23 – 24 жовтня 2008 р.

ВІННИЦЯ
2008

УДК 9

ББК 63.3(0)

Н-34

Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Вип. XIV. Серія: Історія: Збірник наукових праць /За заг. ред. проф. П.С. Григорчука – Вінниця, 2008. – 396 с.

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського від 28 серпня 2008 р. (протокол № 1)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

П.С. Григорчук – кандидат історичних наук, професор (відповідальний редактор);
Ю.А. Зінько – кандидат історичних наук, доцент (відповідальний секретар);
Л.В. Баженов – доктор історичних наук, професор;
В.М. Даниленко – доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України;
О.П. Реєнт – доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАН України;
В.О. Корнієнко – доктор політичних наук, професор;
С.І. Дровозюк – доктор історичних наук, професор;
М.М. Кравець – доктор історичних наук, професор;
Ю.І. Поп – доктор історичних наук, професор;
Ю.В. Легун – доктор історичних наук, професор;
І.М. Романюк – доктор історичних наук, професор;
О.К. Струкевич – доктор історичних наук, професор;
О.Г. Лойко – кандидат історичних наук, професор;
Ю.С. Степанчук – кандидат історичних наук.

Адреса редакційної колегії: 21001, м. Вінниця, вул. Острозького, 32,
Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського.
Інститут історії, етнології і права. Тел. 26-71-33.

Відповідальні за випуск: П.С. Григорчук, Ю.А. Зінько.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

С.С. Падалка – доктор історичних наук, професор;
М.А. Журба – доктор історичних наук, професор.

© Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського,
2008

I. ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ЯК НОСІЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ І КУЛЬТУРИ. ІСТОРІОГРАФІЧНІ І ДЖЕРЕЛОЗНАВЧІ ПРОБЛЕМИ

Гриськів В.В.

КНЯЗІ ВИШНЕВЕЦЬКІ – ВИЗНАЧНІ ПРЕДСТАВНИКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕЛІТИ 11

Петренко І.М.

ШЛЮБНО-СІМЕЙНІ ВІДНОСИНИ КОЗАЦЬКОЇ ЕЛІТИ
ГЕТЬМАНЩИНИ ХVІІІ СТ. 15

Струкевич О.К., Степанчук Ю.С.

ВІДСТОЮВАННЯ ІДЕЇ ДЕРЖАВНОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ НАСТУПУ РОСІЙСЬКОГО
ЦАРАТУ НА ЇЇ АВТОНОМІЮ (20-ТІ РР. ХVІІІ СТ.) 20

Посохова Л.Ю.

ДОЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ІНТЕЛЕКТУАЛА: АНДРІЙ ПРОКОПОВИЧ
(1757-1826) 25

Кривошея О.В.

ДУХОВНИЙ ЗАПОВІТ ВАДИМА ЛЬВОВИЧА МОДЗАЛЕВСЬКОГО
ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ДУХОВНОЇ ІСТОРІЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ 30

Яремчук В.П.

ЧОМУ МИХАЙЛО БРАЙЧЕВСЬКИЙ СТАВ
ІСТОРИКОМ-НОНКОНФОРМІСТОМ 33

Шологон Л.І.

ДЖЕРЕЛА ПРО ГРОМАДСЬКУ ТА ЛІТЕРАТУРНУ ДІЯЛЬНІСТЬ
НАТАЛІЇ КОБРИНСЬКОЇ 38

Великочий В.С.

УКРАЇНСЬКЕ СІЧОВЕ СТРЕЛЦТВО Й УКРАЇНСЬКА ГАЛИЦЬКА АРМІЯ В
ДОСЛІДЖЕННЯХ З БІОГРАФІСТИКИ: ДО ІСТОРИОГРАФІЇ ПРОБЛЕМИ 43

Стопчак М.В.

ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВ «ПРОСВІТА» ЗА ДОБИ ДИРЕКТОРІЇ
В УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРИОГРАФІЇ 47

Горбатюк М.В.

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ А. НІКОВСЬКОГО: ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ
..... 51

Коляструк О.А.

ПОВСЯКДЕННЯ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ ЗА ДОБИ НЕПУ
(ЗА ОПОВІДАННЯМИ І ФЕЙЛЕТОНАМИ М.ЗОЩЕНКА) 58

Поп Ю.І., Поп І.І.

ДЕРЖАВНИЦЬКА ТЕМАТИКА У ПРОГРАМНИХ ДОКУМЕНТАХ УКРАЇНСЬКИХ
ЕМІГРАНТСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ
У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД 63

Григорчук П.С., Тучинський В.А.

Серія: ІСТОРІЯ

.....
ІСТОРІОГРАФІЯ ПОЛІТИКИ БІЛЬШОВИЦЬКОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ В ГАЛУЗІ КУЛЬТУРИ
НА ПОЧАТКУ 20-Х РР. ХХ СТ. **67**

Барановська Н.П.

ЧОРНОБИЛЬСЬКА ТРАГЕДІЯ В БАЧЕННЯХ РАДЯНСЬКОЇ
ТА УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ **73**

Лаас Н.О.

ДИСКУСІЇ В АНГЛОМОВНІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.
ПРО МІСЦЕ ЕЛІТИ В СТРУКТУРІ РАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
..... **78**

II. НАЦІОНАЛЬНА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ У ХІХ – ХХ СТ. ТА ЇЇ УЧАСТЬ У ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАННЯХ В УКРАЇНІ 1917-1921 РР.

Гусак Л.В

БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ РОДИНИ ІЛОВАЙСЬКИХ У СВЯТОГІРСЬКОМУ МОНАСТІРІ В
ХІХ СТ. **82**

Титаренко Н.Л.

ПРЕДСТАВНИКИ НАУКОВОЇ ДИНАСТІЇ АНТОНОВИЧІВ ЯК ДОСЛІДНИКИ ІСТОРІЇ
КОЗАЧЧИНИ **84**

Нікітін Ю.О.

УЧАСТЬ ОРГАНІВ МІСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В 70-
90-ТІ РР. ХІХ СТ. (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ, ПОЛТАВСЬКОЇ, ХАРКІВСЬКОЇ ТА
КАТЕРИНОСЛАВСЬКОЇ ГУБЕРНІЙ) **86**

Лісовська О.В.

РОЛЬ СІЛЬСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ НА ДНІПРЯНЩИНІ
У ФОРМУВАННІ ПІДВАЛИН МОДЕРНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ –
ПОЧАТОК ХХ СТ.) **92**

Василик І.Б.

РОЛЬ ЕКОНОМІЧНИХ ТОВАРИСТВ І ОРГАНІЗАЦІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННІ
УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ НАПРИКІНЦІ ХІХ – ПОЧАТКУ
ХХ СТ. **94**

Е. Малашкевич-Більська

ПОЛЬСЬКА КУЛЬТУРА У ЖИТТІ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ
НА ЗЛАМІ ХІХ – ХХ СТ. **99**

Клапчук В.М.

ВИЗНАЧНІ ДІЯЧІ СВІТСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ ЗАХІДНОЇ ГУЦУЛЬЩИНИ ПОЧАТКУ ХХ СТ.
..... **101**

Олексієнко О.Г.

Х.Д. АЛЧЕВСЬКА ЯК НОСІЙ НАЦІОНАЛЬНИХ ОСВІТНІХ ІДЕЙ **107**

Лисий А.К.

Серія: ІСТОРІЯ

ТАЄМНИЙ РАДНИК ІЗ БАРУ В.Я. БУНЯКІВСЬКИЙ	111
Бобко Т.Г. «А В ЧОМУ Ж ВИНУВАТИ МИ?»: ДОЛЯ АРХІЄПИСКОПА ГЕОРГІЯ ДЕЛІЄВА	115
Кузнець Т.В. ПРОТОІЄРЕЙ ЛЕОНТІЙ ГРИМАЛЬСЬКИЙ У НАЦІОНАЛЬНО-ДУХОВНОМУ ЖИТТІ КІНЦЯ XIX – ПОЧ. XX СТ.	118
Гончарова Н.О. АКАДЕМІЧНА ТЕЧІЯ У СТУДЕНТСЬКОМУ ТА УЧНІВСЬКОМУ РУСІ ПОЧАТКУ XX СТ.	120
Постернак О.І. БУРЖУАЗІЯ ТА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ПІВДНЯ РОСІЇ У ПОШУКАХ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ ПІД ЧАС РЕВОЛЮЦІЇ 1905-1907 РР.	128
Дацків І. ДИПЛОМАТИЧНІ ЗАХОДИ ГЕТЬМАНАТУ П. СКОРОПАДСЬКОГО ЩОДО МІЖНАРОДНОГО ВИЗНАННЯ І НЕДОТОРКАНОСТІ КОРДОНІВ УКРАЇНИ .	133
Козинець І.Ю. ЗАХОДИ ГЕТЬМАНСЬКОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ П. СКОРОПАДСЬКОГО ЩОДО ВІДРОДЖЕННЯ ПРОМИСЛОВОСТІ ВОЛИНИ	137
Телячий Ю.В. «ЗАПИСКИ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ.ШЕВЧЕНКА» В 1917-1921 РР.	142
Трембіцький А.М. УКРАЇНСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК І ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ ДІЯЧ – ЛЕВ (ЛЕВКО) ЮРКЕВИЧ (1884-1917)	145
Єгоршина О.О. ЛІДЕРИ УКРАЇНСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ У ЗДІЙСНЕННІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ	149
Потапенко М.В. ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛЬСЬКИХ СТУДЕНТСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ТЕРИТОРІЇ НАДДНІПРЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ У БЕРЕЗНІ 1917 – КВІТНІ 1918 РР.	153
Передерій І.Г. В. ЛИПІНСЬКИЙ ЯК ФУНДАТОР ТА ТЕОРЕТИК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ХЛІБОРОБСЬКОЇ ПАРТІЇ	159
Приймак О.О. В.К. ЛИПІНСЬКИЙ ПРО РОЗБУДОВУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	163
Вєтров Р.І., Зборець С.В. ПРО РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ІНТЕЛІГЕНТНОЇ ВЕРХІВКИ НАЦІОНАЛЬНО-КОМУНІСТИЧНИХ ПАРТІЙ УКП (БОРОТЬБИСТІВ) ТА УПЛСР (БОРЬБИСТІВ) У СПРАВІ ВХОДЖЕННЯ ЇХ ДО ЛАВ КП(Б)У У 1920 Р.	166
Бондаренко В.Г. «ОТАМАНЩИНА» Й УКРАЇНСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ (1919-1920 РР.)	171
Галамай О.М.	

Серія: ІСТОРІЯ

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ПРАВОСЛАВ'Я У ШКОЛАХ ВОЛИНСЬКОЇ СПАРХІЇ У 20-Х РР. XX СТ. 176

Іваницька С.Г.

О.Х. САЛКОВСЬКИЙ ЯК ПРЕДСТАВНИК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЛІБЕРАЛЬНОЇ ЕЛІТИ В ДОБУ УКРАЇНСЬКИХ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ 1917-1921 РР. 177

Сорочан Н.А.

ДІЯЛЬНІСТЬ П.І. ХОЛОДНОГО В ЦЕНТРАЛЬНОМУ АПАРАТІ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ (1917–1921 РР.) 182

Завальнюк О.М.

КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ: РОБОТА ІЗ ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОЇ СПАДЩИНИ РЕГІОНУ (1919-1920 РР.) 186

ІІІ. ДОЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ В УМОВАХ ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ

Мезга Н.Н.

ЗАПАДНАЯ УКРАИНА И ЗАПАДНАЯ БЕЛАРУСЬ В МЕЖГОСУДАРСТВЕННОЙ БОРЬБЕ В 1921-1926 ГГ. 194

Цюмра Т.

УМОВИ ТА ХАРАКТЕР «КУЛЬТУРНОЇ РОБОТИ» СІЛЬСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ СРР У ДОБУ НЕПУ 198

Ігнатуша А.Є.

І.А. КМЕТА-ЄФИМОВИЧ – ПАТРІОТ УКРАЇНИ, ПРЕДСТАВНИК УКРАЇНСЬКОЇ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ 20-Х РР. XX СТ. 201

Мельничук О.А.

ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ В УСРР У 20-Х РР. XX СТ. 204

Мазур І.В.

СТАН ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕДИЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ГУБЕРНСЬКИХ МІСТ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ 20-Х РР. XX СТ. 207

Костюк Є.С.

УЧАСТЬ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИХ СЕКЦІЙ У РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ УКРАЇНИ В 20-30-ТІ РР. XX СТ. 209

Посвістак О.А.

ОФІЦІЙНА ПОЛІТИКА РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ ЩОДО ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ТА ТЕАТРАЛЬНОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ ПОДІЛЛЯ В 1920 – 1930 РР. 214

Непийвода В.А.

Серія: ІСТОРІЯ

ОЗДОРОВЛЕННЯ НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ОДИН З НАПРЯМКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ВУКСУ У 1930-ТІ РР.	220
<i>Скоморовська І.А.</i>	
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ПРО РОЛЬ БІБЛІОТЕК У НАЦІОНАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ (1919-1939 РР.)	223
<i>Шановал А.І.</i>	
НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ДМИТРА АНТОНОВИЧА В ЕМІГРАЦІЇ (1920-1945 РР.)	227
<i>Боднарчук Ю.Ю.</i>	
КІЛЬКІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА Й ЗОНИ ПРОЖИВАННЯ НАСЕЛЕННЯ ЛОКАЛЬНИХ ЕТНОГРАФІЧНИХ ГРУП – ХОЛМЦАКІВ ТА ПІДЛЯШУКІВ НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛЬЩІ НАПЕРЕДОДНІ ЇХ ВИСЕЛЕННЯ В УРСР	232
<i>Маринич Л.В.</i>	
ПЕТРО ТЕЛЕВ'ЯК (1896–1937 ?): СТОРІНКИ РАДЯНСЬКОЇ БІОГРАФІЇ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО ІНЖЕНЕРА	236
<i>Сирота О.І.</i>	
ІНТЕЛІГЕНЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ПІВДНЯ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ ЯК ОБ'ЄКТ ПОЛІТИЧНОГО ТЕРОРУ (1934 – 1937 РР.)	240
<i>Гінда В.В.</i>	
УКРАЇНСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ В ПЕРІОД НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ (1941-1944 РР.)	243
<i>Салата О.О.</i>	
СТАНОВИЩЕ УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ В УМОВАХ НІМЕЦЬКО–ФАШИСТСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ (1941-1944)	249
<i>Мазило І.В.</i>	
ПІДГОТОВКА ТЕХНІЧНОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ ДЛЯ РОБОТИ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ УКРАЇНИ У 1943-1945 РР.	253
<i>Стародубець Г.М.</i>	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПАРТІЙНО-РАДЯНСЬКОЇ ЕЛІТИ ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ В 1944-1945 РР.	255
<i>Подобєд О.А.</i>	
СОЦІАЛЬНО- ПРАВОВІ ТА МОРАЛЬНО- ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ І. БАГРЯНОГО У ЗАХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ (1945-1950 РР.) ..	260
<i>Кононенко В.В.</i>	
ЄВРЕЙСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ В СРСР У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 1940-Х – 1960-Х РР.	266
<i>Романець Л.М.</i>	

УЧАСТЬ УЧИТЕЛЬСТВА У КУЛЬТУРНОМУ ТА ГОСПОДАРЬКОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 40-Х–50-Х РР. ХХ СТ. 271

Романюк І.М.

ДЕЯКІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ПРОЦЕСІВ НА СЕЛІ В 1950-60-ТІ РР. 274

IV. УКРАЇНСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ В РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Барцьось В.В.

РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ В РОЗРОБЦІ І УХВАЛЕННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПРОГРАМИ НА УСТАНОВЧОМУ З'ЇЗДІ НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ 8-10 ВЕРЕСНЯ 1989 Р. 278

Шамара С.О.

СІЛЬСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ: ПОНЯТТЯ, ДИСКУРСИ Й ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ В УКРАЇНІ 282

Падалка С.С., Мельничук Т.А.

МОВНА СИТУАЦІЯ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ УКРАЇНИ (1989 – 2001 РР.) 286

Миклін О.В.

ВЛОДЗИМЕЖ БОНЧКОВСЬКИЙ (1905 – 2000): СТОРІНКИ БІОГРАФІЇ ПОЛЬСЬКОГО «НЕУКРАЇНОФІЛА» 289

Шугальова І.М.

УКРАЇНСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ПРО ПЕРСПЕКТИВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ 292

Парандій В.О.

НАЦІОНАЛЬНІ ЕЛІТИ ЯК ФАКТОР УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ (ІСТОРИКО-ПОЛІТОЛОГІЧНІ ДИСКУСІЇ) 297

Левченко С.Ю.

ТВОРЧА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ КРИЗЬ ПРИЗМУ ДРУКОВАНИХ ЗМІ ЗАПОРІЖЖЯ 301

Адамович С.В.

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ІНТЕЛІГЕНЦІЄЮ ЄДИНИХ ПОГЛЯДІВ НА ІСТОРІЮ УКРАЇНИ 303

V. РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ В НОВІТНЮ ДОБУ

Красовський Я.Й.

НОВИЙ ЕТАП ФОРМУВАННЯ СІЛЬСЬКОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ ПОДІЛЛЯ ПІСЛЯ РЕФОРМИ 1861 РОКУ 307

Чорнобай П.О.

Серія: ІСТОРІЯ

КУРСИ ДЛЯ ДОРОСЛИХ ПРИ КАТЕРИНОСЛАВСЬКОМУ ВІДДІЛЕННІ РОСІЙСЬКОГО ТЕХНІЧНОГО ТОВАРИСТВА	310
Стрельбіцька Н.І. ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ МИКОЛИ ВІКЕНТІЙОВИЧА СІКОРИ В ПРОСКУРОВІ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.	313
Рекрут В.П. КООПЕРАТИВНА ТА ДЕРЖАВНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ П.П. ВІДИБІДИ НА ПОДІЛЛІ У ДОБУ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ (1914 – 1920 РР.)	317
Кривобок О.П. ЄВРЕЙСЬКА ТА УКРАЇНСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ В НАЦІОНАЛЬНОМУ РУСІ НА ЧЕРНІГІВЩИНІ МІЖ ДВОМА РЕВОЛЮЦІЯМИ (1907-1916 РР.)	323
Дружкова І.С. ВНЕСОК ОДЕСИ В УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВОТВОРЧИЙ РУХ 1917-1918 РР. (НА ПРИКЛАДІ ДІЯЧІВ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ ТА ГЕТЬМАНАТУ)	327
Стадник О.О. ОСВІТЯНИ ПОДІЛЛЯ В ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ КРАЮ НА ПОЧАТКУ 20-Х РР. ХХ СТ.	332
Наумов С.О. ВИКЛАДАТСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ХАРКОВА НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАЦІОНАЛЬНО- ДЕМОКРАТИЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ (1917 Р.)	335
Кравчук О.М. ДІЯЛЬНІСТЬ С. І. КИСЕЛЬОВА НА ПОСАДІ ГУБЕРНСЬКОГО СТАРОСТИ ПОДІЛЛЯ (1918 Р.)	337
Олійник М.П. СТАНОВЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ЩОДО ОСВІТИ ТА ОСВІТЯН В ПЕРШІ РОКИ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ (НА МАТЕРІАЛАХ ФОНДІВ ВИКОНКОМІВ РАД РОБІТНИЧИХ, СЕЛЯНСЬКИХ І ЧЕРВОНОАРМІЙСЬКИХ ДЕПУТАТІВ ПОВІТІВ ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ)	340
Бакалець О.А. МАРІЯ ДМИТРІЄНКО – ВИЗНАЧНИЙ ІСТОРИК З ПОДІЛЛЯ	343
Семенко Л.І. ПОДІЛЬСЬКІ СТОРІНКИ ЖИТТЯ ДИРИГЕНТА ОЛЕКСАНДРА КОШИЦЯ ...	347
Ігнатуша О.М. В.Г. ФОМЕНКО – ПРОВІСНИК ВІДРОДЖЕННЯ ІСТОРИЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА НА ЗАПОРІЖЖІ	350
Салтан Н.М. ПОЛІТИКА РАДЯНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ В ГАЛУЗІ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В 1919– 1921 РР. (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	353

Задорожна Л.В.

Серія: ІСТОРІЯ

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ ТА ЇЇ РОЛЬ В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА 20 - Х РР. ХХ СТ.	356
<i>Антілогова Т.Ю.</i> ОСВІТНЬО-ВИХОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОДИН З НАПРЯМІВ ВИКОРИСТАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ ДОНБАСУ В ПЕРІОД НЕПУ (НА МАТЕРІАЛІ ДОНБАСУ)	361
<i>Савчук В.О.</i> ВНЕСОК ІНТЕЛІГЕНЦІЇ В НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК КАМ'ЯНЕЦЬ- ПОДІЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ У КОНТЕКСТІ КРАЄЗНАВЧОГО РУХУ 20-Х РР. ХХ СТ.	364
<i>Кузьмінець Н.П.</i> ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКЕ ЖИТТЯ НА ПОДІЛЛІ НА ПОЧАТКУ 20-Х РР. ХХ СТ.	369
<i>Косаківський В.А.</i> ПОДОЛЯНКА (КЛАРИСЕ ЛІСПЕКТОР) – КЛАСИК БРАЗИЛЬСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	372
<i>Адамський В.Р.</i> НАУКОВО-ОСВІТНЯ ІНТЕЛІГЕНЦІЯ ПОДІЛЛЯ У ДОБУ КОМУНІЗМУ: ПЕРША ХВИЛЯ РЕПРЕСІЙ	374
<i>Архіпова В.О.</i> ОСВІТА ТА НАУКА НА ХАРКІВЩИНІ У РОКИ НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ (1941-1943 РР)	378
<i>Дьякова О.В.</i> ДІЯЛЬНІСТЬ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПІД ЧАС ГІТЛЕРІВСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ ХАРКІВЩИНИ	381
<i>Легун Ю.В.</i> ТОВАРИСТВО ПОДОЛЯН ПРИ УКРАЇНСЬКІЙ ВІЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ НАУК У США (КІНЦЯ 1960-Х – ПОЧАТКУ 1970-Х РР.)	384
<i>Відомості про авторів</i>	390

спробувати до того, як ставити крапку, або ще гірше «ні сюда ні туди», як в нас завелось, ти – роби, а ми побачимо, що й як...» [13].

Ще раніше – у 1970-му помер о. Іван Губаржевський, у 1972 пішов з життя інший активний член товариства – Микола Битинський. Відтак успіх подальшої роботи цілком залежав від того, чи вдалося би залучити до товариства молодших і енергійніших представників еміграції. Особливі сподівання тут поклалися на внука Юхима Сіцинського – Ярослава Січинського. Однак нове американське життя вимагало від нього все більших зусиль, і поступово він відійшов від справ товариства.

Ще одна перешкода на шляху збірника стає зрозуміла завдяки фразі з листа секретаря товариства С.Бартка у Вінніпег до інж. М.Боровського: «Всі регіональні товариства з Галичини видають свої збірники під патронатом НТШ, а ми одинокі прив'язані до УВАН, де вже існує Кабінет вивчення Поділля». Наукове товариство ім. Т.Шевченка виявило себе як більш організована і фінансово самостійна наукова структура аніж УВАН.

Як би там не було, але регіональний збірник «Поділля» так і не з'явився друком. Більшість надісланих до нього матеріалів осіли у архіві УВАН у Нью-Йорку. І сьогодні до багатьох з них ми можемо пред'явити ті ж претензії, що висувалися редакційною колегією – ненауковий характер, повторення вже надрукованого, концентрація переважно на власній особі. Хоча роки, які проминули від 1970-х років, значно підняли історичну вартість цих дописів, особливо біографічних матеріалів.

Завершуючи цей початковий невеликий огляд діяльності товариства подолян при УВАН, можемо констатувати, що це цікава, маловідома сторінка розвитку подільського історичного краєзнавства. Вона потребує детальнішого вивчення і висвітлення. Така пошукова робота переважно повинна проводитися у архівах різноманітних закордонних українських організацій, хоча й вітчизняні архівні і бібліотечні установи зберігають чимало матеріалів щодо діяльності товариства та окремих його членів. Так, до України було перевезено особовий фонд Г.Костюка. В українських архівах можна відшукати і біографічні матеріали з доемігрантського життя багатьох членів товариства.

Інший напрям вивчення цієї наукової громади пов'язаний з опрацюванням матеріалів краєзнавчого збірника. Можливо, у майбутньому, статті, надіслані до редакції регіонального збірника, можуть бути надруковані як окреме видання або стати кістком для збірки матеріалів з історії цього товариства.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

1. Прокопчук В. С. Розвиток краєзнавства на Поділлі // Дис... канд. іст. наук. – К., 1994.; Баженов Л.В. Становлення і розвиток історичного краєзнавства Правобережної України (кінець XVIII – перше десятиріччя XX ст.) // Дис... д-ра іст. наук. – К., 1996.; Бульба Т.С. Становлення та розвиток краєзнавчої бібліографії Поділля (друга половина XIX – XX ст.) // Дис... канд. іст. наук. – К., 1995.;
2. Кошель О. м. Краєзнавство, історія й культура Поділля у діяльності представників православної та римо-католицької конфесій XIX-початку XX ст. // Дис... канд. іст. наук. – Чернівці, 1999. – 203 с.;
3. Каньоса А. м. Наукові та громадські форми історичного краєзнавства на Поділлі (кінець 50-х – 80-і рр. XX ст.) // Дис... канд. іст. наук. – Донецьк, 2001. – 187 с.;
4. Іваневич Л.А. Кость Широцький – науковець, громадсько-просвітницький та педагогічний діяч // Дис... канд. іст. наук. — Чернівці, 2006.;
5. Савчук З.С. В.Д.Отамановський (1893 – 1964) – вчений, педагог, організатор науки // Дис... канд. іст. наук. — К., 2006.;
6. Українська вільна академія наук (УВАН) – академія, створена 15 листопада 1945 в Аугсбурзі гуртом українських учених в еміграції. Тоді ж схвалено проект статуту, який визначав УВАН як спадкоємця традицій і продовжувача діяльності ВУАН у Києві 1920 – поч. 1930-х рр. Члени УВАН, які переїхали до США, 1950 обрали тимчасову управу і заснували Фундацію УВАН. УВАН у США має тепер кілька відділів, серед них – Іст. – Філол.;
7. Прокопчук В.С. Історичне краєзнавство Правобережної України 30-х років XX – початку XXI ст.: від репресій, занепаду до відродження, розквіту. – Кам'янець-Подільський, 2005. – 599 с.;
8. Свобода. – Нью-Йорк. – 19 вересня 1971 р. – № 168.;
9. Nuestro Llamado, Буенос-Айрес. – 21 липня 1970 р. – с. 5.;
10. Див: Баштова Н.Г. Григорій Костюк – історик літератури та літературний критик // Дис... канд. філол. наук. – К., 2002. – 188 с.;
11. Див: Верстюк Т., Осташко Т. Діячі Української Центральної Ради. — К., 1998. — С. 140.;
12. Червак Б. Євген Онацький — універсалізм і європейськість // Кам'янець-Подільський вісник. — 1996. — 13 січня. — С. 5.;
13. Див: Біляїв В. На неокраїні крилі... — Донецьк: Східний видавничий дім, 2003. — 348 с.;
14. Архів УВАН у Нью-Йорку. – Фонд М.Кравчука. – б\н. – Лист до членів товариства;
15. Архів УВАН у Нью-Йорку. – Фонд М.Кравчука. – б\н. – Лист до Степана Бартка.

Відомості про авторів

АДАМОВИЧ Сергій Васильович – м. Івано-Франківськ, кандидат історичних наук, доцент кафедри теорії та історії держави і права Юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника.

АНПЛОГОВА Тетяна Юріївна – м. Луганськ, аспірантка Луганського національного педагогічного університету ім. Т. Шевченка.

АРХПОВА Вікторія Олександрівна – м. Харків, аспірант кафедри історії України Харківського національного педагогічного університету ім. Г. Сковороди.

БАКАЛЕЦЬ Олександр Андрійович – м. Київ, пошукувач Інституту історії України НАН України, Заступник директора з науково-методичної роботи Барського гуманітарного педагогічного коледжу ім. М. Грушевського.

БАРАНОВСЬКА Наталія Петрівна – м. Київ, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту історії України НАН України.

БАРЦЬОСЬ Володимир Володимирович – м. Вінниця, аспірант кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

БОБКО Тетяна Григорівна – м. Запоріжжя, кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії України, науковий співробітник Запорізького національного університету.

БОНДАРЕНКО Володимир Григорович – м. Запоріжжя, кандидат історичних наук, науковий співробітник НДІ козацтва Запорізького національного університету

ВЕЛИКОЧИЙ Володимир Степанович – м. Івано-Франківськ, кандидат історичних наук, доцент кафедри історіографії і джерелознавства Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника.

ВЕТРОВ Радій Іванович – м. Дніпродзержинськ, доктор історичних наук, професор кафедри історія України Дніпродзержинського державного технічного університету.

ГАЛАМАЙ Олена Миколаївна – м. Вінниця, головний спеціаліст державного архіву Вінницької області.

ГІНДА Володимир Васильович – м. Київ, кандидат історичних наук.

ГОНЧАРОВА Наталія Олександрівна – м. Ізмаїл, викладач кафедри всесвітньої історії Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

ГОРБАТЮК Микола Володимирович – м. Київ, аспірант кафедри історії України Київського національного лінгвістичного університету.

ГРИГОРЧУК Петро Семенович – м. Вінниця, кандидат історичних наук, професор, завідувач кафедри історії слов'янських народів Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського..

ГРИСЬКІВ Віктор Васильович – м. Тернопіль, здобувач кафедри історії України Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка.

ГУСАК Людмила Вікторівна – м. Харків, аспірантка Харківського національного педагогічного університету ім. Г. Сковороди.

ДАЦКІВ Ігор Богданович – м. Тернопіль, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри документознавства та інформаційної діяльності Тернопільського національного економічного університету.

Серія: ІСТОРІЯ

.....
ДРУЖКОВА Ірина Сергіївна – м. Одеса, кандидат історичних наук, доцент кафедри соціальних наук Одеської державної академії холоду.

ДЬЯКОВА Олена Василівна – м. Харків, викладач кафедри історії України Харківського національного педагогічного університету ім. Г. Сковороди.

ЄГОРШИНА Ольга Олександрівна – м. Харків, аспірантка кафедри історії України Харківського національного педагогічного університету ім. Г. Сковороди.

ЗАВАЛЬНЮК Олександр Михайлович – м. Кам'янець-Подільський кандидат історичних наук, професор кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету.

ЗАДОРЖНА Лілія Віталіївна – м. Кривий Ріг, кандидат педагогічних наук, доцент кафедра історії України Криворізького державного педагогічного університету.

ЗБОРЕЦЬ Світлана Вікторівна – м. Дніпродзержинськ, кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історія України Дніпродзержинського державного університету

ЗІНЬКО Юрій Анатолійович – м. Вінниця, кандидат історичних наук, доцент, директор Інституту історії, етнології та права Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

ІВАНИЦЬКА Світлана Григорівна – м. Запоріжжя, кандидат історичних наук, доцент кафедри українознавства Запорізького інституту економіки та інформаційних технологій.

ІГНАТУША Алевтина Євгеніївна – м. Запоріжжя, головний спеціаліст архівного відділу Запорізької міської ради, пошукач кафедри новітньої історії України Запорізького національного університету.

ІГНАТУША Олександр Миколайович – м. Запоріжжя, доктор історичних наук, професор кафедри історії України Запорізького національного університету.

КЛАПЧУК Володимир Михайлович – м. Івано-Франківськ, кандидат географічних наук, доцент кафедри екології та рекреації Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника.

КОЗИНЕЦЬ Ірина Юріївна – м. Київ, аспірантка кафедри історії України, Київського національного лінгвістичного університету.

КОЛЯСТРУК Ольга Анатоліївна – м. Київ, кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського, докторант Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова.

КОНОНЕНКО Валерій Васильович – м. Вінниця, кандидат історичних наук, доцент кафедри правознавства Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського..

КОСАКІВСЬКИЙ Віктор Афанасійович – м. Вінниця, старший викладач кафедри етнології Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського..

КОСТЮК Євген Сергійович – м. Київ, аспірант кафедри історії та археології слов'ян Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

КРАВЧУК Олександр Миколайович – м. Вінниця, кандидат історичних наук, асистент кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

КРАСОВСЬКИЙ Ярослав Йосипович – м. Київ, здобувач центру Українознавства Київського національного університету ім. Т. Шевченка.

КРИВОБОК Олександр Павлович – м. Київ, аспірант Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

КРИВОШЕЯ Олена Вікторівна – м. Київ, старший науковий співробітник Музею гетьманства.

Серія: ІСТОРІЯ

.....
КУЗНЕЦЬ Тетяна Володимирівна – м. Умань, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії України Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини.

КУЗЬМІНЕЦЬ Наталя Петрівна – м. Вінниця, кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

ЛААС Наталя Олександрівна – м. Київ, аспірантка Інституту історії України НАН України.

ЛЕВЧЕНКО Світлана Юріївна – м. Умань, здобувач кафедри всесвітньої історії Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини

ЛЕГУН Юрій Вікторович – м. Вінниця, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри етнології ВДПУ ім. М. Коцюбинського

ЛИСИЙ Анатолій Кононович – м. Вінниця, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

ЛІСОВСЬКА Ольга Василівна – м. Черкаси, аспірантка кафедри новітньої історії України Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького, викладач кафедри історії України Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини.

МАЗИЛО Ігор Васильович – м. Вінниця, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

МАЗУР Інна Віталіївна – м. Вінниця, аспірантка кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

МАЛАШКЕВИЧ-БІЛЬСЬКА Ельдзбета – м. Єленья Гура (Польща), магістр філології.

МАРИНИЧ Людмила Валеріївна – м. Київ, здобувач відділу історії України 20–30-х рр. ХХ ст. Інституту історії України НАН України.

МЕЗГА Микола Миколайович – м. Гомель (Беларусь), кандидат історичних наук, доцент, декан історичного факультету Гомельського державного університету ім. Ф. Скорини.

МЕЛЬНИЧУК Олег Анатолійович - м. Вінниця, кандидат історичних наук, доцент, докторант Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова..

МЕЛЬНИЧУК Тетяна Анатоліївна – м. Вінниця, кандидат історичних наук, старший викладач кафедри слов'янських народів Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

МИКЛІН Олена Володимирівна – м. Київ, здобувач відділу регіональних проблем історії України Інституту історії України НАН України.

НАУМОВ Сергій Олександрович – м. Харків, доктор історичних наук, доцент, професор кафедри історії України історичного факультету Харківського національного університету ім. В. Каразіна.

НИКІТІН Юрій Олександрович – м. Суми, кандидат історичних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ (Сумська філія).

ОЛЕКСІЄНКО Оксана Григорівна – м. Алчевськ, аспірант Луганського національного педагогічного університету.

ОЛІЙНИК Микола Петрович – м. Хмельницький, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії та країнознавства Хмельницького національного університету.

ПАРАНДІЙ Валентина Олександрівна – м. Хмельницький, старший викладач кафедри психології та соціально-гуманітарних дисциплін Хмельницького інституту МАУП.

ПЕРЕДЕРІЙ Ірина Григорівна – м. Полтава, кандидат історичних наук, доцент кафедри українознавства та гуманітарної підготовки Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка.

ПЕТРЕНКО Ірина Миколаївна – м. Полтава, кандидат історичних наук, доцент кафедри культурології та історії Полтавського університету споживчої кооперації України.

ПОП Іван Іванович – м. Хеб (Чехія), доктор історичних наук, професор.

ПОП Юрій Іванович - м. Вінниця, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

ПОСВІСТАК Олеся Анатоліївна – м. Кам'янець-Подільський, аспірант Кам'янець-Подільського національного університету.

ПОСОХОВА Людмила Юріївна – м. Харків, кандидат історичних наук, доцент, докторант кафедри історії України Харківського національного університету ім. В. Каразіна.

ПОСТЕРНАК Олег Олександрович – м. Ізмаїл, аспірант, викладач кафедра всесвітньої історії, Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

ПОТАПЕНКО Максим Васильович – м. Ніжин, аспірант кафедри історії України Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, стипендіат каси ім. Ю. Мянвського (Варшава, Республіка Польща)

РЕКРУТ Валерій Пилипович – м. Вінниця, пошукувач кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського викладач Вінницького кооперативного коледжу економіки і права.

РОМАНЕЦЬ Людмила Миколаївна – м. Вінниця, викладач суспільних дисциплін Вінницького політехнічного технікуму, здобувач кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

РОМАНЮК Іван Миронович – м. Вінниця, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського.

САЛАТА Оксана Олексіївна - м. Київ, кандидат історичних наук, доцент Київського міського педагогічного університету ім. Б.Грінченка;

САЛТАН Наталія Миколаївна – м. Харків, викладач кафедри гуманітаних дисциплін Харківської державної академії фізичної культури.

СЕМЕНКО Лариса Іванівна – м. Вінниця, завідувач відділом новітньої історії Вінницького обласного краєзнавчого музею.

СИРОТА Олена Іванівна – м. Одеса, аспірантка кафедри історії України Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Ушинського

СОРОЧАН Ніла Антонівна – м. Харків, кандидат історичних наук, доцент, докторант кафедри історії України Харківського державного педагогічного університету ім. Г. Сковороди.

СТАДНИК Олена Олексіївна – м. Вінниця, старший викладач кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

СТЕПАНЧУК Юрій Степанович – м. Вінниця, кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії України Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського.

СТОПЧАК Микола Володимирович – м. Вінниця, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри соціально-економічних наук Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету.

СТРЕЛЬБИЦЬКА Наталія Іванівна – м. Хмельницький, вчений секретар Хмельницького міського відділу Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України; здобувач кафедри всесвітньої історії Кам'янець–Подільського державного університету, науковий співробітник Хмельницького обласного краєзнавчого музею.

СТРУКЕВИЧ Олексій Карпович – м. Вінниця, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри політології державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського

Серія: ІСТОРІЯ

.....
ТЕЛЯЧИЙ Юрій Васильович – м. Хмельницький, кандидат історичних наук, доцент, докторант кафедри історії України Кам'янець-Подільського національного університету.

ТІТАРЕНКО Наталя Леонтіївна – м. Умань, викладач соціально-гуманітарних і правових дисциплін Уманського державного аграрного університету.

ТРЕМБІЦЬКИЙ Анатолій Михайлович – м. Хмельницький, кандидат історичних наук, старший викладач Хмельницького інституту Міжрегіональної Академії управління персоналом, завідувач Хмельницьким міським відділом Центру дослідження історії Поділля та Південно-Східної Волині Інституту історії України НАН України.

ТУЧИНСЬКИЙ Віталій Анатолійович – м. Вінниця, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії слов'янських народів Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського.

ЦЬОМРА Тетяна Сергіївна – м. Черкаси, аспірантка кафедри новітньої історії Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького

ЧОРНОБАЙ Павло Олексійович – м. Верхньодніпровськ, аспірант кафедри історії та політичної теорії Національного гірничого університету

ШАМАРА Сергій Олександрович – м. Черкаси, викладач кафедри історії та етнології України Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького.

ШАПОВАЛ Андрій Іванович – м. Київ, аспірант Київського національного лінгвістичного університету.

ШОЛОГОН Лілія Іванівна – м. Івано-Франківськ, кандидат історичних наук, доцент кафедри історіографії і джерелознавства Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника.

ШУГАЛЬОВА Інна Михайлівна – м. Запоріжжя, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України, заступник декана історичного факультету Запорізького національного університету.

ЯРЕМЧУК Віталій Петрович – м. Острог, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії Національного університету «Острозька академія»

Наукове видання

УДК 9

ББК 63.3(0)

Н-34

Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Вип. XIV. Серія: Історія: Збірник наукових праць. /За заг. ред. проф. П.С. Григорчука. /- Вінниця, 2008. - 396 с.

Затверджено Вищою Атестаційною Комісією України як наукове фахове видання з історичних наук (Постанова президії ВАК України від 10 листопада 1999 року №3-05/11).

Відповідальний редактор Григорчук П.С.

Відповідальний секретар Зінько Ю.А.

Технічний редактор Мазур І.В.

Видавничий відділ Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського 21100, Вінниця, вул. Острозького, 32. Тел. 26-71-33

Підписано до друку 15.50.2006. Формат 60x84/18. Папір офсетний. Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 38,2.

Віддруковано на ДП "Державна картографічна фабрика"
м. Вінниця, вул. 600-річчя, 19.
Зам. 273, наклад 300 прим.

